

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 71/2023
02.11.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Миљуш и Јасмине Стаменковић, чланова већа, у парници по тужби тужиоца АГЕНЦИЈА ЗА ВОЂЕЊЕ СПОРОВА У ПОСТУПКУ ПРИВАТИЗАЦИЈЕ Београд, чији су пуномоћници Велибор Ероп и Никола Јоловић, адвокати у ..., против тужених DBI–G Zartkoruen Mukodo Reszvenytarsasag, Република Мађарска, Будимпешта, чији је пуномоћник Недељко Д. Велисављевић, адвокат у ... и EUROASZFALT KFT, Република Мађарска, Уло, чији је пуномоћник Ненад Ковачевић, адвокат у ..., ради исплате дуга, вредност предмета спора 785.000 евра, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда IПж 4573/22 од 19.10.2022. године, у седници већа одржаној 02.11.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

Ревизија тужиоца којом побија пресуду Привредног апелационог суда IПж 4573/22 од 19.10.2022. године у делу којим је одлучено у односу на туженог EUROASZFALT KFT, Република Мађарска, Уло, у I ставу изреке, се **ОДБИЈА** као неоснована.

Ревизија тужиоца **СЕ УСВАЈА, УКИДАЈУ СЕ** пресуда Привредног апелационог суда IПж 4573/22 од 19.10.2022. године, у делу којим је одлучено у односу на туженог DBI – G Zartkoruen Mukodo Reszvenytarsasag, Република Мађарска, Будимпешта, и пресуда Привредног суда у Београду II 4818/17 од 18.03.2022. године, којом је одлучено у односу на истог туженог у III и IV ставу изреке и предмет се у том делу враћа првостепеном суду на поновно суђење.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог EUROASZFALT KFT, Република Мађарска, Уло, за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Привредни суд у Београду је донео пресуду 25П 4818/2017 дана 18.03.2022. године, којом је I ставу изреке одбио приговор апсолутне, стварне и месне ненадлежности тог суда; у II изреке одбио предлог туженог EUROASZFALT KFT за прекид поступка; у III ставу изреке одбио као неоснован тужбени захтев тужиоца да се обавезу тужени DBI–G Zartkoruen Mukodo Reszvenytarsasag Република Мађарска,

Будимпешта и EUROASZFALT KFT Република Мађарска, Уло, да тужиоцу солидарно плате 785.000 евра са каматом по стопи коју одређује Централна европска банка за евро, почев од 22.05.2012. године до 25.12.2012. године, а од 25.12.2012. године до исплате по стопи прописаној Законом о затезној камати, све у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате; у IV ставу изреке обавезао тужиоца да туженом DBI-G накнади трошкове поступка од 900.466,00 динара; у V ставу изреке, обавезао тужиоца да туженом EUROASZFALT KFT накнади трошкове поступка од 831.484,25 динара.

Привредни апелациони суд је пресудом IПж 4573/22 од 19.10.2022. године у I ставу изреке одбио као неосновану жалбу тужиоца и потврдио пресуду Привредног суда у Београду П 4818/17 од 18.03.2022. године у ставу III, IV и V изреке и у II ставу изреке одбио као неосноване захтеве тужених за исплату трошкова насталих у поступку по жалби.

Тужилац је против пресуде Привредног апелационог суда IПж 4573/22 од 19.10.2022. године изјавио дозвољену и благовремену ревизију, којом пресуду побија због погрешне примене материјалног права.

Тужени су поднели одговоре на ревизију.

Врховни суд је испитао побијану пресуду по одредби члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/2011 ... 10/23 – др. закон) и закључио да је ревизија неоснована у делу у којом је правноснажном пресудом одлучено о тужбеном захтеву тужиоца у односу на друготуженог, EUROASZFALT KFT Уло, док је у односу на правноснажну пресуду којом је одлучено о тужбеном захтеву у односу на првотуженог, DBI-G Zartkoruen Mukodo Reszvenytarsasag Будимпешта, ревизија основана.

У односу на друготуженог побијана пресуда је донета без битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, на основу ког је донета побијана пресуда, правни претходници тужиоца и првотуженог DBI-G закључили су дана 13.06.2007. године Уговор о продаји друштвеног капитала друштвеног предузећа „Ваљево пут“, којим се правни претходник првотуженог као купац обавезао, између осталог, да ће извршити све обавезе из Социјалног програма, као у Прилогу број 4 који је саставни део Уговора, а у случају да не изврши неку од обавеза које су наведене у члановима 8.1. и 8.3, а које представљају неновчану обавезу у складу са меродавним правом, платиће правном претходнику тужиоца Агенцији за приватизацију уговорну казну. Дана 26.03.2012. године Агенција за приватизацију је обавестила правног претходника првотуженог да обавеза обезбеђења континуитета и одржања текућег обима производње у субјекту приватизације из члана 4. Социјалног програма није извршена, па је 22.05.2012. године, обавестила правног претходника првотуженог и субјекат приватизације АД „Ваљево пут“ о раскиду Уговора о продаји друштвеног капитала због неиспуњења, те позвала купца да у року од 15 дана од пријема дописа плати уговорну казну због неиспуњења уговорене неновчане обавезе на одржавање текућег обима производње без смањивања постојећих капацитета. Тужилац тужбени захтев

према првотуженом заснива на праву на уговорну казну у смислу члана 8. 4. Уговора о продаји друштвеног капитала предузећа „Ваљево пут“. Пасивну легитимацију друготуженог тужилац заснива на чињеници да је првотужени уступио друготуженом потраживање према „Ваљево пут“ АД у износу од 88.701.793,54 динара, које потраживање је друготужени и пријавио у стечајном поступку над „Ваљево пут“ АД Ваљево -у стечају. У поступку стечаја над „Ваљево пут“ АД Ваљево – у стечају признато је потраживање друготуженог у износу од 88.701.793,54 динара. Утврђено је да је у току првостепеног поступка над друштвом Betonut Zrt Будимпешта покренут поступак ликвидације 16.12.2014. године, у складу са одредбама закона Републике Мађарске о поступку стечаја и ликвидације привредних друштава. Betonut Zrt Будимпешта је према утврђењу првостепеног суда правни претходник првотуженог DBI-G Будимпешта, који је са Агенцијом за приватизацију закључио Уговор о продаји друштвеног капитала друштвеног предузећа „Ваљево пут“.

Нижестепени судови су закључили да не стоји пасивна легитимација на страни друготуженог, из разлога што потраживање тог туженог према друштву „Ваљево пут“ које проистиче из Уговора о продаји друштвеног капитала Друштвеног предузећа „Ваљево пут“ оспорено у стечајном поступку, а затим је правноснажном пресудом и одбијен захтев да се утврди да је исто основано, па закључује да не постоји имовинска целина коју је друготужени стекао од правног претходника првотуженог, те друготужени не може по том основу бити одговоран за евентуалне дугове преносиоца који се односе на ту целину. Стога, нема основа у одредби члана 452. став 1. Закона о облигационим односима да друготужени као стицалац имовинске целине од купца из Уговора о продаји друштвеног капитала друштва „Ваљево пут“ одговара за обавезе купца по том уговору.

Тужилац у ревизији оспорава правилност оваквог закључивања у пресуђењу о тужбеном захтеву у односу на друготуженог истицањем да је потраживање првотуженог према субјекту приватизације пренето на друготуженог пре раскида приватизационог уговора, и то потраживање је признато у износу од 88.701.793,54 динара, на који начин је на друготуженог прешао део имовинске целине првотуженог, па би доследном применом одредбе члана 452. став 1. ЗОО тужени морали солидарно одговорати за обавезе купца из уговора о приватизацији.

Међутим, према садржини разлога првостепене пресуде који се тичу утврђеног чињеничног стања, тај суд је из пресуде Привредног суда у Ваљевоу 2П 288/2018 од 05.11.2018. године и Привредног апелационог суда 3Пж 409/2019 од 30.01.2019. године, утврдио да је друготужени у стечајном поступку који се спроводио над „Ваљево пут“ АД Ваљево-у стечају пријавио потраживање које му је пренето од стране друштва Betonut Zrt Будимпешта по основу Уговора о докапитализацији, а да је правноснажном пресудом Привредног суда у Ваљевоу 2П 288/2018 од 05.11.2018. године одбијен захтев овде друготуженог, да се утврди потраживање друготуженог према друштву „Ваљево пут“ АД - у стечају по основу инвестиције у капитал друштва „Ваљево пут“ АД које је стекао од правног претходника првотуженог. Дакле, ревизијским наводима тужилац добија утврђено чињенично стање, које другостепени суд у образложењу пресуде понавља, о томе да је правноснажном пресудом одбијен захтев овде друготуженог да се утврди његово потраживање према „Ваљево пут“ АД Ваљево - у стечају.

Према одредби члана 407. став 2. Закона о парничном поступку, ревизијом се овде побијана другостепена пресуда не може побијати због погрешно утврђеног чињеничног стања. Према томе, ревидент није са успехом оспорио правилност примене материјалног права тиме што оспорава правилност утврђеног чињеничног стања, код одлучивања о тужбеном захтеву у односу на друготуженог.

Пазећи на правилну примену материјалног права по службеној дужности ревизијски суд налази да према утврђеним чињеницама не произлази основ за одговорност друготуженог за обавезу првотуженог на плаћање уговорне казне према тужиоцу са разлога неиспуњења обавеза из уговора о продаји друштвеног капитала друштва „Ваљево пут“.

Из тих разлога је ревизију тужиоца у делу којим другостепену пресуду побија у делу одлуке о тужбеном захтеву према друготуженом ревизијски суд одбио применом одредбе члана 414. Закона о парничном поступку. Одбијен је захтев друготуженог за накнаду трошкова одговора на ревизију, јер нису били потребни за одлучивање о ревизији, сходно одредби члана 154. Закона о парничном поступку.

Међутим, у односу на тужбени захтев према првотуженом, ревизијом се основано побија правилност правноснажне другостепене пресуде.

Према разлозима које је изнео, другостепени суд је прихватио закључке првостепеног суда у примени одредаба мађарског Закона о стечајном поступку и поступку ликвидације из 1991. године, као меродавног страног права чију је садржину првостепени суд сазнао из дописа Министарства правде Републике Мађарске. Према садржини тог права, постоји обавеза тужиоца као повериоца да пријави потраживање на име уговорне казне у ликвидационом поступку који је спроведен над правним претходником првотуженог, Betonut Zrt Будимпешта. Како је тужилац пропустио да пријави своје потраживање према првотуженом у поступку ликвидације, то је изгубио и право да потражује износ на име уговорне казне у овом парничном поступку након окончања поступка ликвидације, у ком је постигнут договор са повериоцима те је избегнуто гашење друштва. Друштво Betonut Zrt Будимпешта је наставило да постоји под називом промењеним 20.03.2017. године у овде првотуженог. Тужилац је био дужан да пријави потраживање у ликвидационом поступку и да учествује у закључењу поравнања којим је поступак ликвидације окончан. Како није тако поступио, изгубио је могућност да истиче захтев за исплату уговорне казне према првотуженом.

Ревидент побија правилност оваквих закључака нижестепених судова тако што истиче да је из изнетих разлога немогуће закључити која је тачка везивања определила суд и на које одредбе мађарског закона га је упутила, те да је уговором о продаји друштвеног капитала којим је предвиђена уговорна казна, предвиђено и меродавно право Републике Србије. Код таквих разлога нижестепених пресуда, сматра да се они свде на примену одговора Мађарског министарства правде. Надаље, указује на недостатке у примени материјалног права према којима није расправљена правна природа поступка који је спроведен над привредним друштвом Betonut Zrt Будимпешта, кога пореди са спровођењем плана реорганизације према прописима Републике Србије, када суд може одредити намирење и оних поверилаца који нису учествовали у поступку којим је усвојен план реорганизације. Надаље, указује на погрешне закључке о томе да је првотужени правни следбеник привредног друштва

Betonut Zrt Будимпешта, а да се заправо ради о једном истом привредном друштву јер Betonut Zrt није угашено привредно друштво већ је наставило да постоји под промењеним називом, сада првотуженог.

Врховни суд за сада не може прихватити за правилно становиште нижестепених судова о последицама поступка ликвидације који је, према утврђењу првостепеног суда, над друштвом Betonut Zrt Будимпешта покренут 16.12.2014. године. Основано тужилац истиче да лице које је са правним претходником тужиоца закључило Уговор о продаји друштвеног капитала „Ваљево пут“ АД Ваљево, Betonut Zrt Будимпешта није правни претходник овде првотуженог, већ једно исто правно лице које је од 16.12.2014. године до 02.01.2017. године било у ликвидацији, а затим је променило име у сада означеног првотуженог 20.03.2017. године. Тужба у овој парници поднета је против првотуженог 16.07.2012. године. Дакле, поступак ликвидације над првотуженим је покренут у току трајања ове парнице. Првостепени суд је утврдио да се по одредби члана 38. мађарског Закона о стечајном поступку и поступку ликвидације парнични поступак покренут до почетка ликвидације наставља пред претходно поступајућим судом. Првостепени суд наводи да је у складу са одредбом члана 13. ЗМПП садржину Мађарског права сазнао посредством Министарства правде Републике Србије из дописа које је Министарство правде доставило суду 23.09.2021. године, што је допис Министарства правде Републике Мађарске. ЗМПП је скраћени израз за Закон о међународном приватном праву, који није на снази. Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља („Службени лист СФРЈ“ бр 43/82 и 72/82, „Службени лист СРЈ“ бр. 46/96 и „Службени гласник РС“ бр 46/2006 – др. закон) садржи правила о одређивању меродавног права за статусне, породичне и имовинске, односно друге материјалноправне односе са међународним елементом. Према одредби члана 13. тог закона, суд или други надлежни орган ће по службеној дужности утврдити садржину страног меродавног права, ради чега може затражити обавештење о станом праву од републичког органа надлежног за послове правде, али странке у поступку могу поднети и јавну исправу о садржини страног права. Према таквој одредби, суд је могао затражити обавештење о мађарском праву којим је уређен поступак спровођења ликвидације над привредним друштвом, овде првотуженим од 16.12.2014. године, али када сазна садржину тог права првостепени суд је у овом поступку надлежан да га примени, дакле, да према сазнатој садржини тог права изведе правне закључке на утврђене чињенице у овом поступку. Првостепени суд је, напротив, непосредно применио закључке мађарског Министарства правде о садржини и значењу мађарског меродавног права за поступак ликвидације привредних друштава, па је тако непосредно пренео закључак да повериоци у случају покретања парничног поступка пре покретања поступка ликвидације нису ослобођени обавезе подношења пријаве потраживање ликвидационом управнику и да повериоци који своја потраживања нису пријавили у року од 180 дана од дана објављивања налога којим се налаже ликвидација губе право да своје потраживање остварују у другим поступцима, па да је тужилац био дужан да потраживање на име уговорне казне које је предмет ове парнице у утуженом износу пријави у поступку ликвидације који се спроводио над првотуженим и да је, како није пријавио потраживање у поступку ликвидације, изгубио право да потражује износ на име уговорне казне у парничном поступку који се води пред овим судом. Због тога сматра неоснованим предметно потраживање. Ревидент основано указује да на описани начин првостепени суд није навео извор материјалног права Републике Мађарске, његову садржину и свој закључак о примени тог права у оцени основаности овде предметног потраживања. Другим речима, првостепени суд није сазнао садржину

мађарског права према коме би у поступку ликвидације над мађарским привредним друштвом престала потраживања поверилаца која нису пријављена у прописаном року. Због тога се за сада закључак судова о неоснованости предметног потраживања не може прихватити за утемељен у релевантном материјалном праву.

У првостепеној пресуди наведен је Закон о стечајном поступку и поступку ликвидације Републике Мађарске. Ревизијски суд указује да према одредбама Уредбе Европске уније о стечајним поступцима из члана 15., о учинцима стечајног поступка на поступке у току, учинци стечајног поступка на поступке у току у вези са имовином или правом одузетим дужнику уређују се искључиво правом државе чланице у којој је такав поступак у току. Конкретан парнични поступак по тужби овде тужиоца против првотуженог је од 16.07.2012. године био у току. Требало је оценити какво дејство поступак који је вођен против првотуженог у Републици Мађарској има према праву Републике Србије, у којој је парнични поступак у току. Према праву Републике Србије, повериоци у вези са чијим потраживањем против друштва у поступку ликвидације је почела да тече парница до почетка ликвидације, немају обавезу пријављивања потраживања, а њихова потраживања се сматрају пријављеним у складу да законом (члан 534. став 3. Закона о привредним друштвима).

Дакле, за сада се не може прихватити став нижестепених судова о томе да је предметно потраживање тужиоца престало, у ситуацији када је парница о том потраживању почела пре отварања поступка у Републици Мађарској над првотуженим, те у ситуацији када се у вези са тим поступком овлашћена лица првотуженог за спровођење поступка нису обраћала у овој парници, већ је парница несметано вођена, што значи да је првотужени о истој и истакнутом потраживању тужиоца имао сва сазнања.

Због изнетих пропуста у пресуђењу, а и погрешног става првостепеног суда да је раскидом уговора о продаји друштвеног капитала предузећа „Ваљево пут“ отпало и право да се захтева исплата уговорне казне, изостало је расправљање о основаности и висини потраживања према првотуженом.

Из напред изнетих разлога усвојена је ревизија и укинуте другостепена и првостепена пресуда, те предмет враћен на поновно суђења у односу на првотуженог, применом одредбе члана 416. став 2. Закона о парничном поступку.

**Председник већа - судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић